

Premier Gottwald obljubil kmetom lastništvo zemlje

**Cehoslovakija ne bo osvojila sovjetskega sistema kolektivnih kmetij.
Borba proti notranji in zunanji reakciji**

Praga, Čehoslovakija, 1. marca. — Komunist in predsednik vlade Klement Gottwald je zagotovil kmetom lastništvo zemlje, katero obdelujejo, do obsega 120 akrov, zaenot pa je naznanil, da Čehoslovakija ne bo osvojila sovjetskega sistema kolektivnih kmetij.

On in Julius Duris, poljedelski minister, sta orisala program agrarnih reform na shodu v Pragi. Ta vsebuje deset točk in predvideva med drugim subvencije kmetom iz dobičkonosnih industrij in posojila, da bodo lahko mehanizirali posestva in domove. Čez 30,000 ljudi se je udeležilo shoda, na katerem sta govorila premier in poljedelski minister. Zvočniki so oddajali njune besede po vsem mestu.

Gottwald je apeliral na kmete, naj producirajo več živil, da bo Čehoslovakija lahko izvedla dveletni načrt industrijskega razvoja. "Oni, ki trdijo, da bodo kmetije kolektivizirane, so besedniki reakcije, ki hočejo ustvariti nepokoj med nami," je dejal.

Duris je rekel, da so se protikomunistične sile pripravljale za strmoglavljenje vlade. S tem so demonstrirale svojo šibkost pred volitvami. Protikomunisti so bili za kolaboracijo z zunanjimi silami in celo z Nemčijo v prizadevanjih za doseg svojih namenov in ciljev. Posledica bodo odvzeta cerkvam, toda dobile bodo odškodnino.

Poljedelski minister je naznanil davčne olajšave. Davčno breme bo odvzeto 70 odstotkom kmetov. Kmetje bodo vključeni v penzijski sistem in ustanovljeni bodo zavodi za njihove otroke. Duris je rekel, da bo Rusija poslala Čehoslovakiji 4,000 vagonov semenskega žita, da bodo kmetje in delavci imeli dovolj kruha. Program zemljiških reform bo izveden do 28. oktobra telega leta.

Gottwald je prej zapretil z brezobzirno vojno proti agentom notranje in zunanje reakcije. Naznanil je ustanovitev posebne komisije sedmih članov, ki bodo iztrebili reakcionarje iz političnih strank. Načelnik komisije je komunist Rudolf Stran-

sky. V komisiji je Aleksej Cepicka, justični minister, ki je nasledil dr. Prokopa Drtina, narodnega socialista. Drtina, bivši tajnik dr. Edvarda Beneša, predsednika republike, je bil ranjen. Policija trdi, da je skušal izvršiti samomor. Drtina se je zapletel v konflikt z Vaclavom Nosekom, komunistom in notranjim ministrom, pred preobratom. Nosek kontrolira zaščitno policijo.

Zunanji urad je pozval informacijski oddelček ameriškega poslanstva v Pragi, naj odstrani besedilo skupne deklaracije Amerike, Velike Britanije in Francije z obznanjem preobrata v Čehoslovakiji. Te države so v deklaraciji označile novo čehoslovško vladno za prikriti diktator. Informacijski oddelček je odstranil besedilo na zahtevo policije.

Moskva, 1. marca. — Izvestja, glasila sovjetske vlade, so komentirale protestno noto Amerike, Velike Britanije in Francije novi čehoslovški vladi pod komunistično kontrolo. "V notih izrečene grožnje so le razkrile ameriško-britske naklepe v Čehoslovakiji," pravijo Izvestja. "Amerika je skušala uporabljati Čehe in Slovake kot orodje v vzhodni Evropi za svoj imperializem. Poskus se je izjalovil na vse strani."

Leteče trdnjave dospele v Nemčijo

Frankfurt, Nemčija, 1. marca. — Deset ameriških trdnjav je dospelo na tujakšnje letališče. Priletele so iz Fort Wortha, Tex. Ameriška vojska vlada je naznanila, da se bodo udeležile manevrov.

Amerika naj sprejme razseljene osebe

Washington, D. C., 1. marca. — Trije izmed petih članov senatskega justičnega pododseka so odobrili predlog, naj Amerika sprejme 100,000 razseljencev, ki se nočejo ali ne morejo dvigniti v svoje države.

cene mleku, čebuli, krompirju, paradižniku, fižolu in kavi.

Nobenega znamenja ni, da se bodo cene v bližnji bodočnosti znižale, pravi urad za delavsko statistiko. Philip Murray, predsednik CIO, je rekel, da delavci upajo, da se bodo cene življenjskim potrebščinam znižale ali da so vsaj dosegle svoj višek. "Ampak mi smo prisiljeni, da opozorimo javnost na dejstvo, da dosedanje, neznatno padanje cen ne kaže nadaljnjega padanja cen," je naglasil Murray.

Dalje je Murray poudaril, da so voditelji CIO prisiljeni vprašati za višje plače, kajti cene živilom, obleki in stanarin se stalno dvigajo. Obenem bodo pritiskali na kongres, da sprejme protinflacijski program, kar pomeni vladno kontrolo cen.

Sedanja inflacija z navijanjem cen je resno prizadela milijone ljudi. Na tisoče in tisoče družin si ne more privoščiti zadostne hrane in obleke. "Življenjski standard ameriških delavcev se je znižal za okrog \$14 na teden," je rekel Murray, "zato delavstvo upravičeno zahteva višje me-

Med zavezniki manjka harmonija

Londona konferenca ni prinesla rezultatov

London, 1. marca. — Oni, ki so pričakovali, da bodo najnovejše ruske akcije omogočile hiter sporazum med šestimi zapadnimi državami glede bodočnosti Nemčije na tajni konferenci v Londonu, so že razočarani. Dogodki v Čehoslovakiji in na Finskem niso prinesli zaželenega učinka na pogajanja in razgovore v Londonu.

Konferenca se je pričela pred enim tednom. Trajala bo še en teden. Demonstrirano je bilo, da nenavzočnost sovjetske delegacije ne zadostuje za doseg sporazuma med zapadnimi državami. Razlike so se pokazale med Ameriko in Veliko Britanijo na eni strani in med Francijo, Holandijo, Belgijo in Luksemburško na drugi. Razgovori niso prinesli uspehov.

Amerika je pozvala Veliko Britanijo in Francijo, naj se ji pridružita v ustavitvi dostavljanja nemške opreme Rusiji in Poljski kot reparacije. Anglija in Francija se še nista odzvali, toda pričakuje se, da se bosta. Amerika bo predlagala, naj zapadna Nemčija obdrži 682 tovarn, ki so v seznamu izpraznitve. To ni po volji Franciji in ne drugim državam. Amerika je odbila zahtevo Francije, Holandije, Belgije in Luksemburške za takojšnjo formiranje mednarodne kontrole Porurja, nemške industrijske province. Slednjim trem državam je bila odredena beseda na sejah svetov treh vellesil v odločitvah glede bodočnosti Nemčije.

Zapadne države se bodo še nadalje trudile v prizadevanjih za doseg sporazuma glede bodočnosti Nemčije, čeprav je očitno,

Domače vesti

Tone Zornik v bolnišnici
Herminie, Pa. — Anton Zornik, znani delavski agitator in zastopnik Prosvete, se nahaja v bolnišnici v Pittsburghu. Podvreči se je moral operaciji, katero je 24. febr. stečno preživel in se že bolje počuti. Prijatelji mu žele skorajšnje okrevanje. (Tej želji se pridružuje tudi Prosveta, ki Tonetu želi še mnogo let krepkega zdravja.)

Is Clevelanda

Cleveland, — Zadržni četrti zjutraj je bil smrtno ponesrečen John Zajc, star 69 let in član društva 158 SNPJ. Zjutraj, ko je šel peš na delo v tovarno Ajax Manufacturing Co. v Euclidu, kjer je tudi živel, ga je na St. Clairju in E. 212 st. zadela neki avtomobilist in ga na mestu ubil ter z avtom pobegnil. Njegovo truplo je našel Matthew Ogrinc, ki živi v isti hiši kot je živel Zajc in šel nekaj minut za njim na delo. Pokojni je bil doma od Sv. Jakoba ob Savi pri Ljubljani, v Ameriki 47 let. Tukaj zapušta ženo, sina, dve poročni hčeri, vnuka in več drugih sorodnikov, v starem kraju pa dve sestrji. — V državni bolnišnici je umrl Matija Kren, star 59 let, doma iz Trgarja. Tukaj zapušta ženo, pet sinov, šest hčera, več vnukov in sestro, v starem kraju pa brata. — V bolnišnici Charity se nahaja Tony Erste, ki se je moral podvreči operaciji. John Broge se nahaja v Doctor's Hospitalu, znani Andy Božić iz Euclida, pa v bolnišnici St. Lukes. — Jennie Pockar-Terlin iz Collinwooda se je vrnila iz bolnišnice, enako tudi Josephine Alich. — Franka Dojkarja so našli mrtvega v njegovem stanovanju. Star je bil 59 let in brez sorodnikov v Ameriki.

Išče sina

Butte Valley, Colo. — Marjeta Bošnjanc, Podstenje št. 11, p. Trnovo pri Ilirski Bistrici, Slovenija, bi rada izvedela za svojega sina Paula Bošnjanca, od katerega je zadnjič slišala leta 1930, ko je bil v Pennsylvaniji. Ako je komu znano, kje je ali pa ako sam to čita, naj piše svoji teti Ursuli Kastelic, Box 703, Butte Valley, Colo., ali pa svoji materi v stari kraj.

da so med njimi velike razlike, da ni Sovjetska unija udeležena v diskuzijah.

Wallace za zvišanje plač

Obiskal je rudarsko okrožje v Minnesoti

Duluth, Minn., 1. marca. — Henry A. Wallace, kandidat za predsednika Združenih držav, je na shodu v tem mestu naglasil potrebo zvišanja plač kot sredstvo v pobijanju inflacije. Člani jeklarke unije CIO, katere predsednik je Philip Murray, so ga navdušeno sprejeli in pozdravili, čeprav je Murray proti Wallaceu in ustanovitvi tretje stranke. Murray je tudi predsednik Kongresa industrijskih organizacij.

"Profiti korporacij so ogromni in lahko zvišajo plače brez zvišanja cen," je rekel Wallace. "Za pobijanje inflacije, obstoj neodvisnih podjetij, ohranitev farmerskih tržišč in uposrilev profesionalcev je potrebno zvišanje plač. Inflacija je bila rojena 1. 1940, ko je velebiznis zahteval ogromne profite, velike davčne koncesije in dobil v svojo pest ameriško ekonomijo za ceno udeležitve v obrambi dežele."

Velebiznis ni zadovoljen z ogromnimi profiti, katere je nagradil v vojnem času. Zahteva celo večje na račun delavcev, farmerjev in konzumentov s pomočjo Trumanove administracije in kongresa. Pozabiti ne smemo, da je administracija ubila kontrolo cen in da republikanci niso edini grešniki. Ko je bila kontrola ubita, so imeli demokrati večino v obeh kongresnih zbornicah. Taft-Hartleyev protidelavski zakon je bil sprejet na ukaz Wall Streeta, da se povečajo profiti korporacij in zdrbi pravica delavcev do kolektivnega pogajanja."

Wallace je obiskal druga mesta v rudarskem okrožju, med temi Chisholm, Hibbing in Eveleth, kjer je farmer-delavska stranka močna. On in njegovi pristaši skušajo iztrgati to stranko iz rok pristašev predsednika Trumana, da bo služila Wallaceu kot kandidatu za predsednika Združenih držav. Možnost je, da bo Wallace dosegel svoj cilj. Izgledi so, da bodo člani jeklarke unije sledili Wallaceu, ne Murrayju.

Arabska liga zahteva revizijo ameriške politike

Opozicija proti razdelitvi Palestine narašča. Sirija ne bo potrdila pogodbe z oljno kompanijo

Kairo, Egipt., 1. marca. — Voditelji Arabske lige so naznanili, da ne bodo dovolili ameriškim oljnim kompanijam gradnje oljnovodov preko arabskih dežel, dokler ne bo Amerika revidirala svojega stališča glede razdelitve Palestine na dve državi. Ameriška delegacija je na zborovanju generalne skupščine Združenih narodov 29. novembra glasovala za načrt glede razdelitve Palestine kljub opoziciji s strani arabskih dežel.

Sirija je zdaj naznanila, da ne bo ratificirala pogodbe z ameriško oljno kompanijo, katere je bila sklenjena pred šestimi meseci. Na podlagi pogodbe bi kompanija zgradila oljnovod do Beiruta, pristanišnega mesta ob Sredozemskem morju. Vladi Egipta in Lebanona sta naznanili, da se strinjata z zaključkom Arabske lige.

Jamil Mardan, predsednik sirijske vlade, ki je podpisal po-

godbo z oljno kompanijo, bo odpoval v Saudi Arabijo, kjer se bo sestal s kraljem Ibnom Saudom. Skušal ga bo pridobiti za akcijo proti ameriškim oljnim kompanijam, ki so dobile koncesije v njegovih deželah glede izkoriščanja oljnih polj. Saud je nedavno naznanil, da je proti presekaciji ameriških oljnih kompanij, ker niso odgovorne za politiko ameriške vlade in njeno stališče glede Palestine.

Sovraštvo proti Ameriki narašča na Srednjem vzhodu, ker je njena delegacija glasovala za razdelitev Palestine. Mugaš Barazi, sirijski notranji minister, je dejal: "Ako bi bila ameriška delegacija zavzela nevtrarno stališče glede palestinskega problema, bi Američani dobili vse, kar so želeli, v arabskih deželah. Amerika nudi vso pomoč grški vladi v akcijah proti gerilskim silam, dočim je njena politika v Palestini v nasprotju z ameriški interesi. Mnogi Američani odprto poudarjajo, da Marshallov načrt se ne bo mogel izvajati, ako Amerika ne bo dobivala olja iz dežel Srednjega vzhoda."

Združitev socialistov in komunistov na Ogrskem

Budimpešta, Ogrska, 1. marca. — Arpad Szakasits, vodja socialistične stranke, je napovedal združitev s komunistično stranko. Združitev bo uradno proglašena 15. marca, ko bo Ogrska proslavljala stoletnico vojne za neodvisnost. "Kongres socialistične stranke bo soglasno proglasil zgodovinsko odločitev in enotnost delavskih vrst," je rekel Szakasits. "Dve veliki politični stranki se bosta združili 15. marca."

Eksplozija na kitajskem parniku

Hongkong, 1. marca. — Devetnajst Kitajcev je bilo ubitih, ko se je pripetila eksplozija na parniku Sung Wing-On. Parnik je bil v bližini Kongmoona, ko je nastala eksplozija.

SEN. TAYLOR BO ZAHTEVAL ODPRAVO TAFTOVEGA SUŽENJSKEGA ZAKONA

Washington, — (FP) — Senator Glen Taylor, ki je 23. februarja naznanil, da bo kandidiral za podpredsednika na listi tretje stranke, je povedal častnikarjem, da glavni del njegove letošnje kampanje je posvečen boju proti Taft-Hartleyevemu zakonu.

Senator Taylor, ki je s svojo odločitvijo o kandidaturi na listi tretje stranke dal slovo demokratski stranki, nosi s seboj unijsko karto, kajti do izvolitve za senatorja je bil član unije Sheet Metal Workers International Association, ki je pridružena ADF. Takrat je bil uposlen v vojni industriji. Znano je, da se je Taylor odločno boril proti sprejetju Taftovega protidelavskega zakona.

Taylor se je pridružil Wallaceu takoj po njegovem izstopu iz Trumanovega kabineta. Henry A. Wallace, kandidat za predsednika Združenih držav na listi tretje stranke, je pred kratkim pri vmesnih volitvah v New Yorku dobil veliko moralno in številčno zmago. Gibanje tretje stranke je s to zmago postalo resna nevarnost za demokratsko stranko.

Ko so častnikarji poročevalci vprašali Taylorja, kakšno ime bi bilo primerno za tretjo stranko, je rekel, da bi bilo ime "progresivna stranka" najboljšje. "Dejstvo, da sta tretji stranki pod vodstvom Theodorja Roosevelta in Roberta La Follettea imeli enako ime in da sta obe bili poraženi, ne pomeni, da se bo zgodovina ponovila," je rekel Taylor.

Dalje je Taylor rekel, da se je vrge v volilno kampanjo tretje stranke z Wallaceom na čelu zato, ker verjame v to gibanje in je prepričan v zmago, kakor je bil takrat, ko je v Idaho kandidiral za senatorja in zmagal.

Ko so ga poročevalci vprašali, kako bo odgovoril na napade, da je komunist in komunistični soptnik, je Taylor rekel, da ne bo odgovarjal na take napade. Dodal je, da je bil deležen takih napadov že prej, namreč leta 1938, 1940 in 1942, ko je kandidiral za kongresnika. Njegovo mnenje je, da se je z odbijanjem napadov sam sebe uničil. Ko je leta 1944 kandidiral za senatorja, se je odločil, da bo take napade enostavno ignoriral — in je zmagal.

CENE ŽIVILOM OSTALE NA VISOKI TOČKI KLJUB BORZNIM POROČILOM

Washington, — (FP) — Urad za delavsko statistiko je pretekli teden naznanil, da so se cene živilom v prvi polovici februarja znižale le za 3 do 4 odstotke. To velja za povprečne cene živilom, kar je neznatno znižanje in draginja je ostala na svojem višku.

Dočim so se cene nekaterim živilom znižale za nekaj odstotkov, so se istočasno zvišale za druga živila. Povprečno znižanje cen v odstotkih je neznatno v pogledu cen, ki so v dobi enega leta poskočile za več kot 40 odstotkov. Po odpravi vladne kontrole cen sredi leta 1946 so cene poskočile za 60 odstotkov.

Urad za delavsko statistiko navaja dejstvo, da se bodo morale cene drastično znižati, preden bodo zlezle nazaj na primeroma normalno točko. Dalje urad ugotavlja, da omenjeno znižanje cen v februarju je sezonskega pomena, deloma pa so cene padle kot posledica neznatnega padca cen na blagovnih borzah.

Cene živilom so dosegle višek 15. januarja, ko so dosegle 71 odstotkov nad predvojnimi cenami. V februarju so se zvišale

Jeklarski trust je zopet zvišal cene, da bo iz še večje profite. "Free enterpriserji" nimajo nikdar dovolj.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$9.50 na leto, \$4.75 za pol leta; za inosestanstvo \$11.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštne znamke.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Beseda o—bratstvu...

Zadnji teden smo v Ameriki praznovali "teden bratstva". Vsi organi javnega mnenja, kakor tudi vsi predstavniki organizirane religije vseh verskih sekt so bili pozvani, da spregovore nekaj v prid—bratstvu. Mi tega nismo storili, in sicer ne zato, ker bi bili proti bratstvu vseh ljudstev brez razlike na narodnost, na raso ali polt, na versko ali filozofsko prepričanje, marveč zato, ker se nam vidi, da bi bile take kampanje potrebne vse leto, leto za letom, ne samo par dni v letu. In sicer ne samo v Ameriki, marveč v marsikateri deželi, ako ne v vseh. Ker so po tednu te "kampanje bratstva" utihnil poklicni organi in zadnji soboto ali nedeljo pili svoj "likof", češ za eno leto smo zopet prosti te naše "mislije", naj torej mi nadaljujemo tam, kjer so oni končali. Mi bomo skušali biti bolj konkretni in pokazali, kje bi bilo prakticiranje bratstva najbolj potrebno.

Več bratstva potrebuje vsa tuda zvana krščanska civilizacija, sploh vsi narodi, brez razlike na vero. Ker se bomo doma v Ameriki pomudili nekoliko pozneje, si najprvo za hip oglejmo Indijo. Na slšno "bratstvo" kakor krščanstvo se sklicujeta tudi obe glavni veri Indije: mohamedanska in budhistična. Toda radi vere in imenu vere se v Indiji koljejo kar na debelo. Odkar je Anglija prepustila Indijo Indijcem, ne radi kakšnega "bratstva", marveč so ji tla tam postala prevročna, sodojo, da je bilo tam poklanih v imenu vere in "bratstva" že okrog četrtil milijona mohamedancev, Hindutov in Sikto. Še Gandhi je postal žrtev te verske vojne.

Podobna verska in nacionalistična vojna zdaj divja tudi v Palestini med Židi in Arabci. V zadnjih treh mesecih je tam padlo že čez 1,500 Židov in Arabcev, dvakrat ali trikrat toliko pa je bilo ranjenih. Tudi v "sveti" deželi ni nobenega znamenja o kakem bratstvu.

Ako pogledate v Evropo, Afriko, na Kitajsko, sploh kamor koli, povsod je enako pomanjkanje "bratstva kakor kruha". V južnoafriški uniji, ki se tudi ponaša na "krščanstvo", drži okrog tri milijone Evropejcev, čez osem milijonov domačinov (zamorcev) in Indijcev v brezpravnem suženstvu. In sicer samo zato, da jim kupijo bogastvo. Evropa se v imenu vere in Boga in bratstva in zadnjih 150 let tudi v imenu narodnosti kolje že dva tisoč let. Čim bolj je Evropa "civilizirana", tem bolj pogosto se kolje. Dokler so bili "kristjani" v manjšini, so jih klali "krivoverci". Ko so postali večina, se je krvava igra obrnila. Ko je Rim z ognjem in mečem "pokristjanil" večino Evrope, se je s svojimi krizkarskimi vojskami pred tisoč leti spravil na "krivoverce" v Mali Aziji. Ko je bil gotov s tistimi eskapadami, se je spravil nad "poganske" Slovence, ki so častili svoje bogove. Ko je slednje "spreobrnil" z ognjem in mečem, je izumil natezalnice in inkvizicije in grmade, na katerih je izganjal "Hudiča" ali "slabih" ali "obsedenih" kristjanov. Ko je inkvizicija postala zastarela, tako rekoč "iz mode", so se kristjani iz same pobožnosti pričeli klati med seboj v raznih verskih vojnah. Pred 300 leti so se v zapadni Evropi klali kar 30 let skupaj. Vse v imenu vere in Boga in papeža in kraljev in cesarjev. Šlo je seveda tudi, kdo bo dobil čigavo grofijo ali zemljo.

Iz tega bežnega pregleda je razvidno, da je bilo v preteklosti zelo malo bratstva tudi med "kristjani", čeprav si že več kot pol-drugeto tisočletje prilaščajo monopol nad "bratstvom". Slednjega je tudi danes še zelo malo—najbrže nič več nego v preteklosti. Goreči pristaši Rusije pravijo, da ga je danes še največ v deželi sovjetov. Menda zato, ker tam ne poznajo rasnega bigotstva in kjer vse narodnostne manjšine uživajo enakopravnost. Če ne gre drugače, uče v Rusiji to enakopravnost ali bratstvo tudi z—nagajko!

Na bratstvu, ki sloni na enakopravnosti in enakovrednosti človeka brez ozira na narodnost, raso, polt, vero ali politično prepričanje, smo zelo kratki tudi v Ameriki. In sicer kljub splošni domnevi ljudi, "ki kaj štejejo", da je ta dežela prepojena s krščanstvom. Ako bi sodili po številnih cerkvenih ustanovah in po tem, da je biblija najbolj razširjena knjiga v Ameriki, krščanstva res ne primanjkuje. Kar je narobe s tem "krščanstvom", je to, da so v njem velike vrzeli, kar se tiče bratstva po prej navedeni definiciji. In sicer je tega bratstva, ki je po zahtevi velikih in malih duhovnov vseh verskih sekt del krščanstva, najmanj na tako zvanem "biblijskem" jugu, kjer mnogi belopoltni "kristjani" še vedno sanjajo o telesni sužnosti. Zato svoje zamorske soderžavljane smatrajo za manjvredno golazen, ki naj živi edino zato, da služijo "superiornim" belopoltem kot ponižni in brezpravni hlapi.

Prav v "tednu bratstva" so imeli v Louisiani primarne volitve za guvernerja, v katerih je bila zopet glavna "platforma" vseh kandidatov—rasno bigotstvo. Na "teden bratstva" so tudi popolnoma pozabili ostali guvernerji južnih držav in so dali Trumanu ultimatum, ako ne pozabi na svojo poslanico, v kateri je kongresu orisal potrebo nove zakonodaje za okrepitev in raztegitev civilnih svobodnih ter zagotovitev stvarne državljske in človeške enakopravnosti tudi zamorcem, tedaj bodo poskrbeli, da on (Truman) pri prihodnjih volitvah ne bo dobil južnih elektorálnih glasov. Če bi bili ostali tiho, bi bil Truman skoraj gotovo pozabil na tisto poslanico, kakor je še na vsako; toda če hoče dobiti zamorske in "liberalne" glasove izven juga, bo zdaj skoraj prisiljen, da bo na to struno večkrat brenkil. Ako tega ne bo storil, marveč se zbal kulturnih groženj, bo gotovo—"fuc".

Toda "biblijski" jug ni edini kraj, kjer je rasizem v cvetju na vseh stopnjah življenja in kjer je velika potreba po širjenju bratstva. Z rasističnimi ghetii in drugim zapostavljanjem je posuta vsa Amerika. Po vseh mestih je tisoče in tisoče restriktivskih dogovorov, udeleževanj sodišč, s katerimi je raznim narodnostnim ali rasnim manjšinam zabranjeno stanovanje po določenih prede-

Važne prireditve Progresivnih Slovenk in pod. št. 48 SANŠA

Cleveland, O.—Zelo zanimivo je čitati v Prosveti poročila od različnih krožkov Progresivnih Slovenk, ustanovljenih šele pred kratkim.

Odkar je naperjena tožba proti našim naprednim listem, se mi vidi, da je postalo naše napredno ženstvo v Ameriki še bolj tesno združeno, ker napredna žena se zaveda, koliko so žrtvovali naši delavci, da so si ustanovili napredno kulturo in napredno časopisje. In ta žena bo stala ob strani svobodnega tiska! Ob strani tistega tiska, iz katerega se je naučila svobodno misliti in ne bo dopustila, da bi ga kaplan Gabrovšek uničil.

Krožek št. 1 PS bo imel po prihodnji mesečni seji zborovanje, in sicer predaval bo neki advokat o zapuščini dedičev. Seja se bo vršila v četrtek, 4. marca. Na 14. marca pa krožek priredi veliko plesno veselico v obeh dvoranah Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Pred plesom, od šeste pa do osme ure, se bodo pa kazale zanimive slike, katere bo predaval mr. Lanning. On se udeležuje v uniji CIO. Prvi del filma predstavlja organizirane delavce odzroma kaj se doseže, ako je delavec močno organiziran, drugi del pa združeno gibanje, katerega je mr. Lanning posnel v državi Illinois. On se zelo zani-ma za združništvo in je tudi odjemalec naše Slovenske zadruge. Poleg kazanja slik bo tudi predaval. Govoril bo tudi tajnik Slovenske zadruge.

Ker bo vse to zelo zanimivo, ste prosili, da te prilike ne zamudite. Čim več dobičkov bomo napravile na naši veselici, tem več bomo lahko darovale v namene, za katere Progresivne Slovence vedno darujemo.

Na 21. marca pa priredi naša podružnica SANŠA (št. 48) koncertni program, kateri obeta biti zelo zanimiv. Kakor nam je na zadnji seji poročal tajnik Durn, bodo nastopili sledeči: zbor Slovan, Jadran, Zarja, Mladinski pevski zbor, Florence Unetič, v umetnem plesu sestra in brat Sisković, (njih oče pa je pevec Slovana). Na klavir pa bosta prvič v javnosti nastopili pridni pevki Mladinskega zbora Florence Sisković in Nada Škerl. Ene točke pa nam naš Durn ni hotel povedati, češ, da je skrivnost in da bo zelo zanimiva.

Za govornika na programu pa bo naš Matt Petrovich.

Vse bolj natančno o tem programu bo še poročal naš tajnik. Torej napolnite dvorano na omenjeno nedeljo! Po programu se bo vršil ples v obeh dvoranah.

Theresa Gorjanc.

Dobiva pisma iz Jugo-slavije in Avstrije

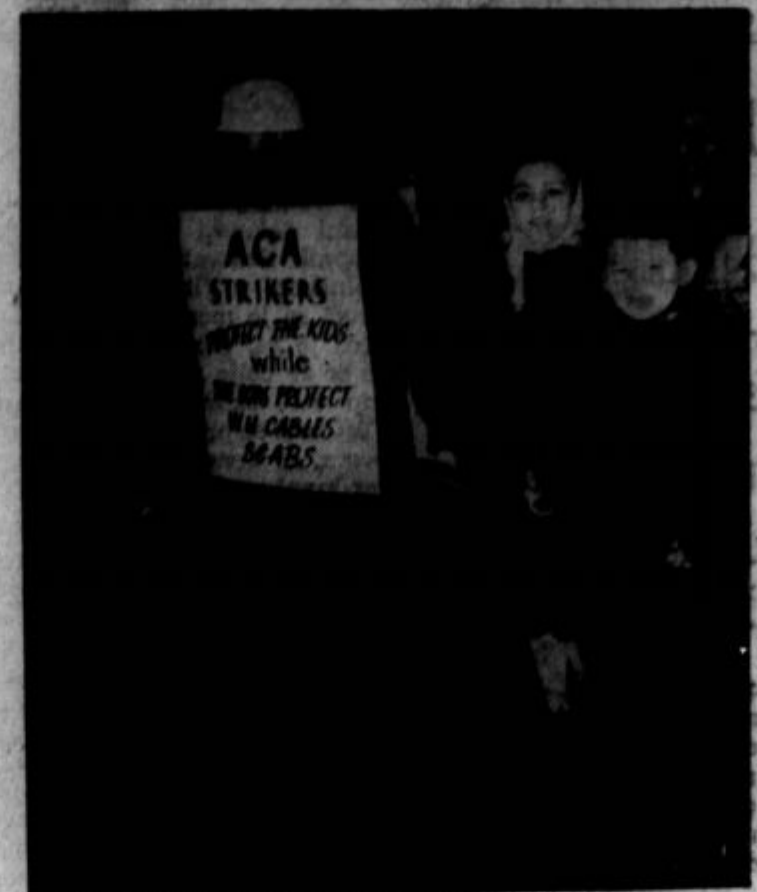
Woodstock, Ill.—Tudi jaz prejemam pisma iz Jugoslavije in Avstrije. Doma sem na Spodnjem Stajerskem. V Jugoslaviji imam enega brata in eno sestro, v Avstriji pa tri sestre in enega brata.

Iz Jugoslavije mi pišejo prijatelji, da so razmere še vedno slabe in visoki davki, dočim mi iz Avstrije poročajo, da jim gre dobro, ker imajo vsi majhna poselstva.

Peter, Robnik.

lih. Temu izobčenju so predvsem podvrženi zamorci, ki so valed tega natrpani v svojih ghetiih kakor sardine v škati.

V takih restriktivnih in izobčevanju gotovo ni nobenega sluha o kakem bratstvu. Ampak to diskriminacijo prakticira tudi sama vlada—zvezna, državna in občinska. Mesto Washington, D. C., je na primer pod kontrolo zvezne vlade—kongresa in Bele hiše. Toda izven juga nikjer ne najdete večjih rasnih diskriminacij nego v prestolici dežele. Truman bi k odpravi tega rasizma lahko veliko pripomogel, ako bi hotel, kajti predsednik Združenih držav nastavlja komisarje, ki vladajo zvezno prestolico. Enako bi lahko rasizem iztrebil tudi iz armade in mornarice kot vrhovni poveljnik vseh oboroženih sil. To bi lahko storil čez noč: z enim samim dekretom. Ampak tudi on se drži splošnega običaja pretežne večine kristjanov in nekristjanov, ki imajo "bratstvo" le na jeziku, v praksi ga pa ne poznajo.

V New Yorku se je ta piket ponudil šolskim otrokom, da jih na križišču popelje preko ceste. To je storil, ker je bil na tistem mestu ubit neki sedemletni deček. Policija namreč ni mogla varovati otrok, ker je bila preveč "bizi" z zavarovanjem skebov pri telegrafski družbi.

Poziv vsem naprednim Slovincem in Slovenkam!

Barberton, O.—Ves slovenski napredni živelj je vesel, da sta Henry Wallace in senator Taylor naznanila kandidaturi za predsednika in podpredsednika Zedinjenih držav in vsi bomo volili zanj, toda to ni dovolj, ampak moramo iti na delo, da spravimo tretjo stranko na ohijsko volilno listo. Čas je zelo kratek, a do 1. junija je treba zbrati sto tisoč podpisov ali pa več.

Nekaj tujakšnih rojakov in rojakin se je udeležilo zborovanja "Wallace for President", ki se je vršilo 1. februarja v Columbusu, O. Ti so se zavzeli, da storijo vse, kar je v njih moči, da ga spravijo na listo. Potrebujemo pomočnike, tako da bomo lahko obiskali sleherni hišo v naselbinah.

Pred nekaj tedni smo se v to svrhu organizirali pri tujakšnji podružnici SANŠA. Glavni kampanjski odbor v Clevelandu (Wallace for President Committee, 3751 Prospect ave., Cleveland, O.) priporoča, da bi se organizirali klubi v ta namen iz posameznih ali iz več skupnih ward. Iz vsakega takega kluba, ne oziraje se na število članov, se lahko pošlje enega delegata na zborovanje "Wallace for President", ki se bo vršilo v nedeljo, 7. marca, začetek ob pol dveh popoldne v hotelu Fort Hayes, Columbus, O.

Vsi Slovenci v Barbertonu in okolici so vlijudno vabljeni, da se udeležijo zborovanja, ki ga bomo imeli v to svrhu v soboto, 6. marca, začetek ob sedmih zvečer v spodnjih prostorih društva Domovine. Vabljeni ste ob blizu-in daleč. Več ko nas bo, več bomo lahko storili za bodočnost. Na zborovanje pričakujemo tudi Akrončane, Kenmorečane, iz Magadora, Wadswortha, Rittmana in Cantona. Vsa nadaljna pojasnila boste lahko dobili na tem shodu.

Pojdimo sedaj vsi na delo, da si izvolimo takega predsednika, ki bo deloval za blagor vsega ljudstva in ne samo za privilegirane interese. Torej na gotovo svidenje v soboto, 6. marca, ob sedmih zvečer v spodnjih prostorih društva Domovine. Bodite točni. Pripravljalni odbor.

Glas iz Michigana

Monroe, Mich.—Tukaj se dela še precej dobro, nekateri so celo preveč upreženi, po šest ali sedem dni v tednu, večina pa dela 40 ur na teden.

Vreme imamo precej suho, vendar pa tudi mrzlo, tako da toplomer kaže malo nad ničlo ali nekaj pod ničlo. Na novega leta dan pa smo imeli čudno brozgo: najprvo dež in sneg, potem pa hud mrz, tako da je vse poledečeno. Dreve je le ločilo, žice trgaše, telegrafski drogovci ležali vse križem, tako da ni bilo mogoče iti nikamor. Vze-lo je več kot teden dni, da so popravili telefonsko zvezo in elektriko.

Moj prijatelj Peter Dobrozdružvič in njegova žena sta prišla iz Pittsburgha, Pa., na obisk in sta se kar čudila. Povedala sta, da je bilo v Pittsburghu lepo in suho vreme. Nedavno pa sem čital, da so tudi v Pittsburghu dobili precej snega. Pozdrave vsem čitateljem Prosvete.

John Čopi.

Pismo ameriškega Slovenca iz Slovenije

Cleveland, O.—Pred nekaj tedni sem pisal bivšemu Clevelandčanu Johnu Turku, ki se je vrnil v staro domovino, naj me informira o vožnji v Slovenijo, tako da se bi sam vedel bolje ravnati, ko odpotujem tja. Rojak Turk, ki živi sedaj v Malem Logu, pošta Loški potok, mi odgovarja na moje pismo s temi vrsticami:

"Dragi rojak Ludvik Medvešek!—Prejel sem Vaše pismo, z dne 12. jan. 1948, na katerega takoj odgovarjam. Vprašali ste me, kako sem potoval domov. Imel sem prav udobno potovanja, tako da skoraj boljše ga ne bi mogel imeti. Potoval sem na

tovornem parniku New Berry Victory. To je ameriška ladja. Imel sem izvrstno postrežbo in dobro hrano. Parnik je vozil 12 dni iz New Yorka v Trst. Iz Trsta do doma je šlo vse gladko. Ročni kovčeg sem odprl v Trstu, a še pogledali niso notri, dočim sem veliki kovčeg zvezal v Clevelandu, odvezal pa sem ga doma v hiši. Nikjer nisem imel nobene sitnosti.

Tudi glede denarja nisem imel nobenih sitnosti. Na vlaklu v Postojni me je jugoslovanski uradnik vprašal, koliko imam denarja s seboj, jaz pa sem mu odgovoril, da samo par dolarjev, nakar mi je dejal, naj se nikar ne bojim in da imam lahko milijone, pa mi jih ne bo nihče vzel. Nato sem mu povedal, da imam s seboj \$800 ameriških dolarjev.

Svetoval bi Vam, da bi šli domov na Trst, kajti potem ste takoj doma. Glede razmer v Sloveniji rečem, da sicer ni vse najboljšo, toda živi se in to je glavno. Prepričan sem, da se bo sčasoma vse izboljšalo. Sedaj še ne dobite vsega, čemur se ni čuditi, ko je bila dežela tako strašno opustošena. Ruševin ni mogoče čez noč popraviti. Sprejmite lepe pozdrave Vi in sinovi. Ko se vrnete domov, pošljite mi naslov in Vas pridem obiskat, John Turk."

Ludvik Medvešek.

Californija ni z rožicami poslana

San Francisco, Calif.—Ni se čuditi, da šteje država Californija deset milijonov prebivalcev. Avtomobilski klub južne Californije poroča, da se je 1. 1946 pripeljalo z avtomobili iz drugih držav v Californijo 2.700.719 oseb, poleg tega pa še 1.000.000, ki so bili naloženi v družinskih potrebščinah. To je 182.000 več kot kaže rekord v 1. 1946.

Kdor misli, da je Californija še vedno poslana z rožicami, se moti. Marsikdo je to že dognal s trpljenjem. Brezposelnost narašča z vsakim dnevom. Ako nimaš zasluga, tudi nimaš denarja za stanovanje in hrano. Glavni okrajni zdravnik dr. J. C. Geiger poroča, da se brezposelniki obojega spola dnevno napravajo v Družabnem in postrežbenem oddelku in prosijo, da bi dobili zavetišče v Laguna Hnada-zavetišču, kjer je nad dva tisoč revežev čaka konec življenja. Globoko sočustvujem z vsakim, ki je prisiljen iskati zavetišča v takih zavodih.

Omenjeni zavod leži na rame-nih davkoplačevalcev. Kdor hoče zapustiti zavod, ne glede za koliko časa, mora dobiti posebno dovoljenje, kakor pri vojaki.

V začetku februarja me je obiskal neki rojak in me prosil, naj mu pomagam iz tega zavoda, sicer bo zblaznel. Povedal mi je, da je dobil moj naslov v pisarni komisarja za stalne mestne službe. Vprašal sem ga, ali je član SNP, pa mi je povedal, da ni več, ker je vsled nezgode moral pustiti jednoto. Nato mi je pojasnil, da ga je pred dvema letoma povzila

mestna polična in postal je nezmožen za delo za vse življenje, vzlic temu pa še danes ni dobil zaslišanja na sodnji.

Kako mu pomagati? Tukaj je treba denarja. Ta slučaj je zopet dokaz, kako potrebno je, da pripadamo v kakšno slovensko organizacijo, kamor se lahko obrnemo v slučaju nezgode ali bolezni. Tudi prijatelji se izkažejo, kadar je človek v potrebi. "A friend is one who knows all about you and love just the same." Imamo pa tudi take prijatelje, ki se nad teboj prav tedaj najbolj maščujejo, kadar si v največji potrebi. Zato pa delavec nima prilike, da se kdaj reši trpljenja in revščine. Vsa-ke volitve pa pokažejo, da delavci niso dovolj združeni.

Tukajšnji novo izvoljeni župan E. E. Robinson je prejel pred ustoličenjem 1.500 prošenj za različno delo. Po ustoličenju (8. jan.) je kupil novo metlo in pometil vse oddelke, kakor nikdo poprej v zgodovini mesta, ter na izpraznjena mesta nastavljal politkarje svoje barve. Mož je veliko obljudil, bodočnost pa bo pokazala, če bo mogel izpolniti obljube.

E. E. Robinson je prejel 116.973 glasove, to je 15.500 več kot njegov protikandidat kongresnik Frank Havenner, ki jih je dobil 101.408. Supervizor MacPhee pa je prejel 60.508 glasov. Zadržana dva so Hearstovi listi grdo napadali. Bali so se, da bi ljudstvo izvolilo moža, ki ima srce in razum ter zavest, da je vsak človek vreden poštenega življenja.

Razlika glasov prča, da delavci niso volili za Havennerja, vzlic temu, da je naklonjen delavskim organizacijam. Po volitvah je Robinson dejal: "Radicalism, reaction foiled." Z njim je bil izvoljen za supervizorja Chris Christensen, toda udeležil se je samo eno seje, potem pa izginil brez sledu. Policija je našla njegovo suknjo na slavnem mostu Golden Gate, v suknji pa pismo, kar dokazuje, da je skočil z mosta 230 čevljev globoko v San Francisco zaliv. Obrežna straža do sedaj še ni našla njegovega trupla. Končal si je življenje in to kljub temu, da je bil premožen trgovec.

Ravnatelj tega mosta so po-zvelje resne korake, da bi preprečili nadaljne samomore. Slavni Golden Gate je postal svetovno znan za samomore. Zgotovljen je bil pred desetimi leti in pol, a od tistega časa je že sto oseb skočilo z mosta, od katerih so našli le nekaj trupel, ostala pa je voda odplavila v morje. Neko 26-letno dekle, ki je tudi skočila z mosta, pa so živo potegnili iz vode, toda vze-lo je precej časa, predno ji je zraslo meso, katerega je voda vsled visokega padca odrezala s telesa.

Nekateri ljudje vzlet obupa končajo življenje, zopet drugi pa trošijo tisoče dolarjev, da bi ostali pri življenju, kljub temu pa morajo umreti.

Naj še omenim, da se najbrže zato poslužijo mosta Golden Gate za samomore, ker ima stranski hodnik. Nikomur ni dovoljeno hoditi skozi San Francisco-Oakland Bay Bridge, zato tam ni toliko samomorov.

Peter E. Kurnik.

Sodobno predavanje

Chicago, Ill.—Anna Louise Strong, znana pisateljica in predavateljica se je pred kratkim vrnila v Zedinjene države z dolgega potovanja. Proučevala je razmere na Kitajskem, Koreji, Sovjetski uniji in v državah vzhodne Evrope.

V Chicagu bo priredila tri predavanja z naslovom "Rusi žele mir". Dne 7. marca bo predavala na severni strani mesta v Rogers Park Masonic Templu, 1716 Lunt ave., začetek ob osmih zvečer.

Dne 8. marca na južni strani, in sicer v Shotwell-dvorani, 1442 E. 55th st., dne 9. marca pa v Curtiss-dvorani, 410 S. Michigan ave., začetek ob osmih zvečer. Vstopnina \$1. Vstopnice lahko naročite pri Council of American-Soviet Friendship, 68 W. Washington st., Chicago 2. ANDover 1878. Odbor.

Več tisoč članov avne unije CIO je v Detroitu vprašalo za brezposelnostno podporo, ker je mnogo tovarn ustavilo obrat valed pomanjkanja kuriva, ki je nastalo zaradi rekordnega mraza.

Pismo iz Moskve

V skupni jugoslovanski študentov, ki so odšli jeseni študirat v Sovjetsko zvezo, je tudi Miran Jarc, študent metalurgije iz Ljubljane. Svoje prve vtise iz doživljanja iz Moskve je tokrat objavil v dveh pismih, iz katerih objavljamo nekaj odlomkov:

"Na prvi železniški postaji Sovjetske zveze, onstran rumenske meje v Ungeni so nas sprejeli z muziko in mitingom. Tu smo doživeli prvič ono izredno pristranost, ki jo od sedaj srečujemo na vsakem koraku. Zvečer smo se odpeljali dalje do Kišineva. Studentje so nam priredili koncert, govoril je rektor univerze in drugi, končno so nas obdarovali še s knjigami. 28. novembra smo odpotovali skozi Brjansk in Kijev direktno proti Moskvi. Vsakdo od nas je dobil v vagon svojo posteljo, tako da je bilo potovanje zelo udobno. Po Ukrajini smo se vozili dva dni in pol. Tu se je zelo poznalo sledovi vojne, ki pa jih s silnim tempom odstranjujejo. 1. decembra okrog desetih zvečer smo prispeli v Moskvo. Lahko si predstavljate našo srečo, ko se nam je končno izpolnila velika želja—videti prestolnico SZ. Na kolodvoru so nas sprejeli predstavniki ministrstva za visjo izobrazbo in množica jugoslovanskih študentov. Po prispitju sem sprejeto s nas z avtom odpeljali v Dom komune, kjer sem dobil sobo skupaj s tovarišmi, ki študirajo na mojem inštitutu. Predstavljajte si zdaj mene—prišel sem iz naše male Ljubljane v sedem milijonsko Moskvo s sto in sto avtomobilov, trolejbusi, tramvaji, krasnimi palačami, širokimi ulicami...

Študiram v Centralnem inštitutu barvnih metalov in zlata, imena Kalinina. To je najboljši inštitut te panoge v SZ, vanj je vpisanih okrog 3000 študentov in sem med njimi edini Slovenec. Inštitut ima ogromno predevalnico, sijajno opremljene laboratorije in velike knjižnice. Nas, novodošle študente je sprejel direktor inštituta ter se zanimal za najrazličnejše podrobnosti, kako smo se razmetili, kako nam ugaja. Zvečer pa nam je dekan naše fakultete poslal na stanovanje poseben priblišek. Navdušeni smo bili nad tako pozornostjo.

Nekatere znamenitosti Moskve sem si že utegnil ogledati, tako Kremlj, Leninov mavzolej, Kremenj in podzemsko železnico. Kot metalurga me je posebej zanimala podzemna železnica, saj je vsaka njena postaja umetnina zase, vsaka je iz marmora različne barve. Bil sem že tudi v Muzeju trofej, kjer vidiš vsakovrstno zaplenjeno orožje iz prejšnje vojne od puške pa do največjega avijona. Začel sem si že nabavljati strokovno literaturo. Knjige so izredno poceni, skoraj zastojne. Čeprav dobim vse knjige, ki jih potrebujem pri študiju, zastojne, si vendarle mislim nakupiti primerno strokovno knjižnico, ki mi bo služila pri poznejšem delu. Moji tovariši pri študiju mi pomagajo na vsakem koraku z nasveti, razgovarjajo se z menoj in se prav kosajo med seboj, kako bi nam bolje ustregli. V razredu smo štirje Jugoslavlani, poleg 20 Sovjetov, med katerimi je tudi nekaj Sibircev. Pri Sibirskih je gostoljubnost najbolj izrazita. Rad se družim z njimi in pripovedujem mi mnogo zanimivosti o svoji domovini: kako se vozijo doma s severnimi jeleni, o lovu na vsemogoče živali s plemenitim krznom, o tem, kaj je sovjetska oblast naredila za njihove narode, kako je v tridesetih letih napredovala civilizacija, o ogromnih rudnih žilah zlata, platine itd.

Spet sem doživel nekaj, kar potrjuje, kako pristrano se zanimalo za nas. Pred nekaj dnevi je prišel zvečer v sobo k meni in mojemu tovarišu iz Uže, rektor inštituta in dekan naše fakultete. Prišla sta se pozanimati, kako se počutiva in kako živiva. Pristrano smo se razgovarjali in dolgo sta ostala pri nju. Nisem bil vajen, da pride rektor inštituta, ki ima 3000 dijakov, uro daleč na obisk k svojemu študentu. Tako vam je lahko razumljivo, da se počutim med temi ljudmi kot doma. Vsega niti povedati ne bi mogel, kako skrbje za nas. Profesorji nam še posebej predavajo, vodi-

jo za nas vaje, v laboratorijih, imajo z nami posebne konzultacije.

Dan preživim takole: ob pol osmih vstanem in po zajtrku, okrog pol devetih odidem na inštitut. Ob devetih se prično predavanja in vsako traja po dve uri. Vsak dan imamo tri take dvojne ure do treh popoldne. Po predavanjih grem na kosilo v menzo inštituta, ob štirih pa navadno začnem z delom v laboratoriju ali pa v risalnici. Okrog sedmih se vrnem domov in po večerji ob osmih sem spet pri knjigah. Kar dobro sem se znašel in dosežani študij na ljubljanski univerzi mi precej pomaga. 5. januarja bom že delal skupaj z Rusi izpit iz matematike. Precej dela imam, vendar lahko držim ta napor, ker je hrana odlična. Rusko znam že toliko, da z lahkoto sledim predavanjem in brez težav čitam rusko strokovno literaturo, prepričan sem, da bom v dveh mesecih že tudi perfektno govoril.

O pomembnem dogodku, ko so 15. decembra zamenjali stari sovjetski denar, ste gotovo že mnogo slišali. Dobil sem že dve stipendiji—1100 rubljev—in novem denarju. Tudi karte so ukinje-

ne. Zdaj greš v menzo, dobiš jedilni list, izbereš, kar si želiš in plačaš za kompletno kosilo pet do šest rubljev. Kruha je kolikor hočeš in kakršnega hočeš. Jaz navadno kupujem polbeli kruh, ki je po štiri rublje za kilogram. Cigarete so zelo poceni in prav včeraj sem si kupil 600 cigaret za 90 rubljev.

V preskrbi je Sovjetska zveza dosegla predvno stanje.

Se marsikaj bi vas zanimalo, pa vsega naenkrat ne morem opisati. Kmalu bomo imeli semestralske počitnice in to od 25. januarja do 5. februarja, ko se prične drugi semester. Ob koncu leta, mesec dni po končanih predavanjih, opravijo študenti vse izpite, naker gredo obvezno na odhiti. Tega so tudi resnično potrebni, saj med letom delajo dnevno od osmih zjutraj pa tudi do dveh ponoči. Zato je tudi razumljivo, da sproti in vsako leto opravijo vse izpite in ni študenta, ki bi moral v prihodnjem letu nadoknaditi zamudo iz prejšnjega leta. Pohvaliti se moram tudi s tem, da mi predava anorgansko kemijo akademik Nekrasov, največja ruska kapaciteta v anorganski kemiji.

Srečen sem, da sem se lahko popolnoma posvetil študiju in to v takih okoliščinah, kjer imam vse možnosti za znanstveno usmeritev študija in praktičnega dela. (Po Ljudski pravici)

RIM NOČE PLAČEVATI KOT DOSLEJ

SLIČICE IZ RIMA

Po Italiji in celo v Rimu je dovolj, da zaviješ okrog vogala ali da se oddaljši z glavne ulice, dovolj je, da samo malo kreneš na desno ali na levo z asfaltiranih trgov, pa se takoj znajdeš v svetu, ki je poln bede in uboštva. Če se voziš v Puljah po dolgih ti krajih srečni in bogati. Ako

pa najsi bodo od pred sto ali pred dvajsetimi leti. Se vedno moramo govoriti o mladeničih, ki so postali kriminalci, o prostitutki, o ljudeh, ki so vedno lačni. Nek protestantski duhovnik je pred kratkim napravil naslednji poskus: petnajst dni se je hranil samo s toliko količino hrane kot jo, po statističnih podatkih njegove domovine, povprečno prejemajo ljudje pri najbolj siromašnih narodih Evrope. Ko je končal s poskusom, je izjavil duhovnik, da je bil vseh petnajst dni lačen, da ga je shujšalo za osem kg in da ga prav nič ne mika, da bi svoj poskus ponovil.

Pravijo, da tudi papež v Rimu živi skromno: samo z nekaj juhe in kuhane zelenjave. Morda tudi on poskuša, da bi videl, kako živi njegova čreda. Časopisi poročajo, da je liberalni Storon pri nekem kosilu požrl tudi svoj zob. Taka nesreča se ne bo nikoli pripetila izvoljenem v rimskih predmetjih.

Tukaj se najdemo v svetu, o katerem smo morda že mislili, da ga ni več, ali da je pregrd, da bi v resnici mogoče še obstajati. Kdor ima svojega hiša, si ne more niti predstavljati, da na tisoče in tisoče drugih ljudi živi svoje življenje po kolibah in da te kolibe niso prav nič poetične: ozke so, blatne in umazane. V koliko dežuje in kadar je grdo vreme, kakor te dni, ni v njej ničesar, kar bi ostalo suho: ne postelja, če sploh obstoja, niti slama, na kateri spijo otroci, niti raztrgane obleke ali čevlji niti kruh, ki ga jedo. In tako stanje ne traja samo 15 dni ali 6 mesecev. To ni

Svet bede in smrada ni daleč. V Primavalle, v trgu Gordiani, v Quarticcioli, kjer naletimo še na kaj hujšega. Poleg otrok, ki se sčonijo v lepo pisanih otroških vozičkih na terasah v Pincii, žive v Tormaranciu otroci, ki se rahličijo in onemogli vlečejo po blatu. Videli sem jih z astmi, oči. Pred nekaj dnevi je v ul. Condotti neka gospa zastopila iz svojega avtomobila in si ogledala v izložbi obleko, poleg katere je bilo naznačeno, da stane 40.000 lir. Sam sem dihal, kako je rekla ta gospa z umalovaženjem svoji prijateljici, da ne bo kupila v tej trgovini, ker da so cene preniske. Morda se bo zdelo čudno, da je reba pisati o teh stvarih. Podobno je bilo tudi v dobi De Amicija, ko so časopisi približili rtico o ubogi tobakarici in bogatem bankirju. V resnici bi bilo treba pisati in govoriti o drugih stvarih, kakor na primer o tem, kako delavski razred vodi javno življenje, kako uradnik, obogaten z novimi vidiki, preostavlja in izpopolnjuje najboljše strani ljudskega duha in znanstva. Namesto tega pa moramo še nadalje govoriti o ljudeh, ki so se utopili v bedi, pa kako skrbje za nas. Profesorji nam še posebej predavajo, vodi-

Jackie Robinson, prvi zamelec, ki je prodiral skozi belopolni sid s tem, da je postal član žgometnega moštva velike športne lige v New Yorku. Je baškar prejel častno priznanje za svoje prizadevanje proti rasnim zapostavljanjem.

morda zato, ker je vojna, ali zato, ker so ti ljudje morda puščavniški ali svetniki. To je zato, ker ti ljudje nočejo delati in jih zato kaznujejo. To je tako zato, ker so žene, moški, otroci in starci v teh kočah reveži: "Scalera (filmska družba) mora pogostiti Tyrona Powella; ali: v Sv. Petru posvečujemo novi kardinali; ali: neka princesa se ženi in potrebno je, da nekdo plača vse te stroške.

Kako plačuje Rim? Rim plačuje vsako leto s smrtjo tisočev nepoznatih ljudi, s potoki solz, gladi, krvi, z bedo in zločini. Za vsakim gospodom z lepo zlikanimi hlačami in belimi rokavicami, ki se brezskrbno spreha v Parioliju, stoji dolge vrste ljudi, kateri plačujejo zato: mali uradniki plačujejo polagoma, toda gotovo, plačujejo tudi sestrada nidelave, plačujejo žene, ki nabirajo v predmetjih travo, da bi se skušale in posoljeno pripravile za kosilo svojih družin. V Rimu prebiva poldrug milijon ljudi. Milijon od teh jih nepre-

Fran Erjavce (1834-1887) pisatelj in prirodoslovec

Dne 14. jan. je minilo 61 let, od kar je umrl v Gorici slovenski pisatelj, naravoslovec in profesor Fran Erjavce.

Rodil se je 9. septembra 1834 v Ljubljani v Poljanskem predmetju, kjer je bil njegov oče uradnik pri Mestni klavnici. Njegova mati, ki je bila perica, je slovela po svoji lepoti. Ljudje so pravili, da jo je nekdo ruski car Aleksander I. srečal ob Ljubljani in ji daroval svilnen robec, da bi si z njim obrisala obraz, ko se je umivala.

Kako je živel v mladih letih, nam Erjavce popisuje v svojih črticah zlasti v "Zabi". Leta 1848 se je vpisal na gimnazijo, kjer je kmalu prišel v krog slovenskih dijakov; ki so si ustanovili svoj listič "Vaje" in se po njem imenovali "Vajevci". V tem dijaškem listu so se vezbali v slovenski vezani in nevezani besedi. Med "Vajevci" je Erjavce največ občeval s Stritarjem, Zarnikom in Brilom. Po maturi so se "Vajevci" razkropili vsak po svojih poteh. Erjavce je dobil stipendijo 300 gol-

nehoma strada, a deset tisoč u-mirajo od gladi.

Toda nad vsemi temi mrtveci in bedo, nad smradom in gladom predmetja, brlogi in beznice se je pojavila odločna volja ljudi, da morajo dobiti ono, kar si mr-tvi in sestradi doslej niso mogli priboriti. Pojavila se je tr-doglava odločnost onih, ki se bo-te za to, da bi dosegli svoje pra-vice. Po rimskih predmetjih, v revnih okrajih mesta, nad raz-gibanimi delavci je ljudska demo-kracija razvila svojo borbeno in slavno rdečo zastavo, ki je sim-bol svobode in dela.

Obnova mest v ZSSR

Moskva. — Na konferenci, ki je bila v Stalingradu, so graditelji največjih sovjetskih mest govorili o dosežanih uspehih ob-novitvenega programa, ki je bil zaključen v Leningradu, Stal-ingradu, Odesi in Sevastopolu.

V Leningradu so obnovili in na novo zgradili okoli 2.500.000 kv. m stanovanjskih prostorov ter so popravili vsa poslopja določena v kulturne namene, ki so bila poškodovana v vojni. Sedaj je v mestu odprtih 53 višjih šol, 78 posebnih šol, 388 osnovnih in srednjih šol in 38 muzejev. Le-ningralski prebivalci so pristo-voljno delali nad 50 milijonov ur pri obnovi.

Tudi Sevastopol se je naglo dvignil iz ruševin. Popravili so okoli 220 tisoč kv. m stanovanj-skih prostorov. Obnovili so tudi 22 šol in številne druge kulturne ustanove.

Razvoj Sarajeva

v preteklem letu. Gradili so 53 večjih stanovanjskih poslopj raz-zen številnih javnih in industrij-skih. Tako n. pr. gradijo medi-cinsko fakulteto, tovarno porce-lana in tovarno testenin. Eno največjih del je graditev nove-ga delavskega naselja Svrakini-vo Selo, kjer gradijo 235 hiš za 500 stanovanj. Do konca leta je bilo pod streho 161 hiš. Blizu gradijo tudi polikliniko za pre-bivalce novega naselja. Zgra-dili bodo tudi šole, kulturni dom, otroške jastil, tržnico itd.

dinarjev in šel študirat naravo-slovje na Dunaj.

Od 1860 do 1871 ga srečamo kot profesorja na realni v Za-grebu. Potem je bil premeščen na realno v Gorici, kjer je ostal do svoje smrti 14. januarja 1887. V Gorici mu je bilo sprva dol-gčas po zagrebškem vrvenju, po-tem pa se je zatekel v naravo-slovje in pisateljevanje. Njegov slovenski in znanstveno de-lo je bilo zelo plodno. Iz naravo-slovja je njegovo največje de-lo "Domače in tuje živali" v treh zvezkih, kjer je na polju-den in preprost način opisal živ-ljenje živali. Poleg tega dela je napisal še več krajsih in daljših pripovednih del, ki pa imajo vse-več ali manj naravoslovno ozna-dje. Med njegovimi pripovedni-mi spisi sta znana zlasti "Hu-zarji na polici" in "Hudo brez-no" ali "Gozdarjev rejnec".

Bivša Jugoslovanska knjigar-na je 1934 izdala njegovo zbrano de-lo v petih zvezkih in z dalj-šim življenjepisom izpod peresa A. Slodnjaka.

DOLARJI IN MODNE PESMI

Gobavost, jetika in trahom

Za nami je izginil v jutranji megli Porto Allegre, majhno me-stece, kjer se vkrova živina in bombaž, tobak in riž, volna in koruza, ki so last južnobrazilskih fevdalskih gospodarjev.

Hodili smo po žgočem soncu in zagledali temnozeleno pravo-kotnike ogromnih kavinskih polj. Kava je glavni pridelek in prvo Naše letalo se je spustilo na le-tališču Santos Dumont, ki je u-metno napravljeno ob krasnem zalivu Guanabare.

Rio Branco in Ovidor sta sre-dišni ulici glavnega mesta Bra-zilije. Tu se sliši povsod govori-ti angleški in o dolarju. Pojejo se modne pesmi Ary Barrosa, tam so kavarne, kazini in resta-uracije. Pet minut odtod se pri-de s tramvajem, ki je odprt in brez oken in vrat v drugi Dio de Janeiro, kjer so moderni hoteli, v katerih so Truman in Vanden-berg skovali imperialistično zve-zo južnoameriških latinskih re-publik pod vodstvom Severno-ameriških združenih držav.

Delovno ljudstvo pa živi v enem drugem Rio de Janeiro. Čeprav je samo par. kilometrov cestne razdalje od predsednikove razkošne palače Cadete, do de-lavskih naselbin, je vendar o-gromna oddaljenost tega ljud-stva od bogataštev. Se pred 60 leti so bili tu v bližini štirje jav-ni trgi za črne sužnje. Neizmer-na revščina vlada v tem delu mesta, kljub temu, da se za pre-teklo vojno niti ni vedelo. De-lavci in črni sužnji živijo po raz-nih luknjah, mestnih rovih in ka-nalih in ponoči spijo pe mestnih kloph. V zamorskih četrtih "Morro de Salgiero" se vidi ple-sati zamorci njihov verski ples "macumba" ali pa se sliši zamor-ca s kitaro, ko poje svojo "sam-bo" ali "marchinho". Tuberku-loza, gobavost, trahom in tifus ugonabljajo to zamorsko četrt. Po podatkih iz l. 1939 je Brazil-ija na drugem mestu glede umr-ljivosti otrok. Zdravniška pomoč je skoro neznana in zelo draga. Delavska zaščita ne obstoja. Ro-mantični domači pesniki pojejo v pesmih o zemlji velike revšči-ne, lakote in uboštva. Delavstvo v Braziliji živi danes v takem stanju, kakor nikdar v srednjem veku, je rekel v parlamentu po-slanec Anton Sylva.

80% šolobveznih otrok ne o-biskuje nobenih šol in okoli 30 milijonov ljudi ne zna ne pisati ne brati ter je ostalo v isti temi, kakor za časa portugalskega ja-rma.

Policijski fašistični režim, ki ga je uvedel predsednik Dutra, je neznosen za brazilsko pre-bivalstvo.

Fašistična klika Dutre je že leta 1937 sklenila tesne zveze z nemškimi nacisti. Hennig von Kossel je bil Hitlerjev "lajtnant" v Rio de Janeiro. Nemška emi-gracija je dolgo pred vojno raz-prostrla svoje mreže v vsem po-litičnem in tudi gospodarskem življenju Brazilije. Po zlomu Nemčije se je Dutra začel dobri-kati Amerikancem. Njegov gla-snik je Aranka Oswald, ki je le-tos predsedoval skupščini O. Z. N. Policijska je organizirana po vzoru Gestapa in preganja vse napredne ljudi. Komunistična stranka je postavljena izven za-kona. Vsakdo, ki ne simpatizira s fašizmom, je proglašen za ko-munista in tako je postala Brazi-lija prava jetnišnica, kjer so na-predni elementi mučeni in de-portirani na otok de Fernando la Noronha. Značilen za neved-nost brazilске policije pa je do-godek, ko je iskala nekega Vik-torja Hugo, ki je spisal knjigo "Bedniki", čes da je komunist, tudi je policija zamažala avor-ja knjige "Svoboda ne umre".

— Castra Alveza, ki je umrl le-eta 1871. Ob zadnjih volitvah sta tudi v Braziliji niso manjka-i po zidovih napisi: "Smrt fašiz-ma v Braziliji, dol z izkoriščeval-ki, ki izročajo deželo tujim im-perialistom."

Danes je Brazilija postala re-zervuar surovin za ZDA, rezerv-ar za vse njene potrebe in za njeno oboroževalno industrijo. Brazilski petrolej se ne sme eks-plloatirati, dokler ga ZDA imaj-še v zalogi.

Rio de Janeiro, ki je glavno mesto Brazilije, leži na gričih o-koli velikega in lepega zaliva re-ke Guanabare. V središču me-sta se vzdigujejo nebotičniki

VAŽNA IZJAVA

"Brivec" je nekakrat in bril veliko veselje njegovih na-protnikov, —kar je konec kon-čev čisto razumljivo.

"Brivec" bo še bril druge in prav težko bi se zgodilo, da bi se mu pri britju toliko ponere-šilo, da bi moral napisati, da je namesto brade drugemu, odrezal sebi glavo.

Predstavniki jugoslovanske armade se na belgradskem kolodvoru poslavljajo od zemeljskih ostankov 700 ameriških letalcev, ki so v zadnji vojni padli nad Jugoslavijo, dne 21. jan. pa bili prepeljani v Ameriko.

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE

ANTON INGOLIC

(Nadaljevanje)

Obstal sem in čakal, trnek sem že davno potegnil iz vode. Šele čez dolgo je stražnik Vlado pripeljal tri cigane. Izkopali so jamo kar tam med vrbe, vrgli mrtvece vanjo in jih zakopali. Jaz sem še vedno čakal, kakor da se mora še kaj zgoditi. A zgodilo se ni nič, samo vrabec je priletel od nekod, sedel na svežo zemljo in jo začel razkopavati. Vidite, tako človek konča v današnjih časih. Prikaže se čelada, 'bum, bum' in že si mrtve. Arsa, daj žganja!" Milan ni odvrnil pogleda od kovača. Bledica na njegovem obrazu je bila še vidnejša.

"In zakaj?" je vprašal s stisnjenim grlom.

"Zakaj? Stirje so partizanom dajali hrano, pri enem so našli puško."

Milan je stisnil v svoji močni pesti merico žganja.

"Zaradi puške so ga?" je zajecjal.

"Če imaš kaj, skrij deset metrov pod zemljo, sicer boš lepega dne ležal onstran reke in vrabci bodo brskali po tvojem grobu." Kovač se je suho nasmejal. "E, ljubi moj, težki so današnji časi. Pijmo, dokler smo še živi! Milan je dvignil merico, toda držal jo je tako nerodno, da mu je zdrknila izmed prstov, ko je kovač treščil ob njo. Razen kovača se nihče ni zasmel. Sicer pa Milan ni nikogar ne videl ne slišal; naglo se je dvignil, plačal in odhitel na ulico.

Oči so ga pekle od sončne luči, ki je bila razlita po ulicah, v arcu ga je žgalo od strašnega spoznanja.

"Tega nisem hotel!" je ječal, ko je drvel skozi ulice.

Toda že se je sam zavrnil: "Lažeš! Čital si letake: 'Smrt onemu, pri katerem najdemo orožje.' Govorili ste o tem v vasi. Nešteto krat. Skupno z očetom h. bratom si iskal varno skrivališče za puško. Ko si skril svoj revolver, si prav tako vedel, da ga ne sme nihče najti. Ljubinka je še pred tremi tedni povedala: 'Ob glavo boste, če vas vidi!'"

"Ni res, tega nisem hotel, tudi Romanca ne, tudi ona ni hotela!"

"Izdal si ju, pahnili v smrt! Izdajalec!"

Obstal je sredi ulice.

"Pojdem na komando in rečem, da ni res. Bil sem pijan. Da, pil sem močno žganje. Stojko bo potrdil. Tudi Arsa ve, da sem pil več kakor navadno. Pijan sem bil. V sporu smo, zato sem si izmislil tisto o puški. Tako bom rekel. Z nožem sta šla nad mano, da, z nožem!"

Naglo se je vrnil na komando.

Vročino je razlagal vojaku, ki ga ni razumel, da mora častniku sporočiti nekaj važnega. Odšel je šele, ko je prišel starejši vojak in mu povedal v jeziku, ki ni bil srbski, a ga je Milan razumel, da naj pride ob dveh, ker so uradniki zdaj pri obedu.

Tedaj ga je prešla nova misel: takoj mora domov, da skrije puško na drugo mesto.

Zdrvel je v glavno ulico in po njej iz mesta. V mislih je že našel varno skrivališče. Začel je svobodneje dihati. Nikomur se ne bo nič zgodilo, se je tolažil. Bil sem res pijan. Kako bi sicer mogel sovražniku izdati, kje imata oče in lasten brat skrito puško! Hitro, hitro domov! Vse se bo dobro končalo. Ko bo mimo jima bom rekel: 'Vidita, če ne bi bil prišel domov, skril puške in rekel, da sem bil pijan, bi ležala

zdaj tam za Moravo in vrabci bi razkopali vajin grob. Dobro vam hočem. Storitja tudi vidva svoje: razdelimo se in konec bo razprtij! To ju bo spametovalo.

Že se je smehljaj, dobremu koncu svojega dela. Pomirjen je naglo stopal sredi ceste.

Tedaj se je pokazal daleč pred njim avtomobil. Prihajal je iz vasi. Ko je bil blizu, je Milan zagledal v njem nekaj svetlih čelad in dve kmečki kučmi. Izognil se je v jarek.

Tisti trenutek je prebledel ko bel nagrobnik. Spoznal je v kamionu očeta in brata, častnik iz komande pa je držal v rokah težko očetovo puško.

"Oče! Danilo!" je zakričal in se pognal za avtomobilom, ki pa je bil že daleč. Ko je spoznal brezplodnost svojega početja, se je ustavil. Dolgo je stal sredi ceste kot okamenel. Potem se je okrenil in zlomljen, nadaljeval pot proti vasi.

Toda domov ni šel skozi vas, marveč se je privlekel preko njiv, pašnikov in za plotovi na domače dvorišče.

Iz bratove hiše ga je pozdravilo silovito jokanje otrok. Iz njega so se trgali posamezni Ljubinkini stavki, polni obupa in groze.

Milan se je kot brez življenja opotekel proti svoji hiši.

V veži ga je sprejela Romanca. Pražnje je bila oblečena, v laseh je imela rdečo vrtinco iz papirja. Oči so ji sijale. Stopila je k njemu in vsa iz sebe zaklicala: "Zdaj bova začela pravo življenje, junak moj!" Objela ga je in trdno privila k sebi.

Milan pa jo je treščil ob zid.

"Pusti me, psica! Ti si vsega kriva!"

Mladi ženi je zaplala kri v obraz. Preplašena je pogledala vanj. Šele tedaj je opazila strašno praznino njegovih oči in bledico njegovega obraza. Dvignila se je in se brez besed potegnila v sobo.

Milan je stal nekaj trenutkov v veži, ne vedoč, kaj naj napravi, nato pa stopil za ženo. Zgrabil jo je za ramena in obrnil k sebi.

"Ali si vedela, kaj ju čaka?" je jeknil.

Romanca se je izvil iz njegovega prijema. Stopila je za korak nazaj. V lica ji je legel posmehljiv izraz.

"Ali si vedela, te vprašam?" je Milan divje ponovil.

"Kaj ti je, Milan? Kaj ti je, junak moj?"

V njenih besedah je ležal posmeh, zaradi katerega je Milan že nekajkrat pobesnel.

"Govori!" je zarjul.

"Kaj ne bi vedela! Tudi ti si vedel. Na občini so razglasili, ti sam si mi poyedal."

"Pa si govorila o zaporu."

"Tako se pač govori. Saj sem vedela, da ti veš, kaj mislim. Sicer pa ni druge poti. Ona dva ali ti. Moral si se zavarovati!"

"Lažeš! Oče me je hotel samo prestrašiti! V resnici nikoli ne bi položil roke name. Tudi Danilo ne. Tudi izdala me ne bi bila, da imam skrito orožje. Ona dva ne. Samo jaz sem takšna svinja. In kdo je kriv? Ti, ti, vlaška..."

Spet se ji je približal s stisnjenim pestjo.

Romanca se mu je zasmejala naravno v obraz.

"Jaz? Ti prvi si dejal, da je po njej, če samo črneš, da imata puško. Jaz sem ti samo pritrdila."

(Dalje prihodnjik.)

vsa minirana, a preko ceste in ob njej italijanski položaji. Italijanov je več tisoč. Bajce cela divizija Murke — proti našima dvema bataljonoma. Vsa močna artilerija, ki jo ima v svoji diviziji, avijoni in celo italijanski ladijski topovi, ki nam pogosto prinašajo pozdrave z morja — proti nekaj našim mitraljezom, trem težkim bredam in proti naši artileriji, — našemu edinemu topiču.

Vendar dnevi hitro minevajo. In kar navadili smo se na "fronto". Proti večeru na primer, ko se naši sosede potuhnejo, se naš italijanski partizan Ginno spusti z megafonom prav v bližino prednjih italijanskih linij in jim drži celo politično uró ter jim pove novice s fronte. Kakšna imenitna zabava je to za nas! Sicer si o Ginnovalih govorniških sposobnostih še nismo na jasnem. Odzvala se je na vse njegove pozive doslej le ena mula. Tri dni pred padcem fašizma se je zgodaj jutraj pojavila pred našimi prvimi stražami, nato vrnjena z gorskim kotlom še toplih špagetov. Zvečer si je Ginno na ta račun zopet privoščil Italijane.

Le pogosto pa se ne obdeluje samo s besedami. Začne se z dobro znanim brnjenjem tam nad Vratnikom in se kmalu spremeni v točo bomb in granat, s katerimi nas včasih obsilja kar po deset do dvajset avionov. Pa to še ni tako hudo. Če nisi strahopetec, ti čas kar hitro mine, ko spremljaš bombo od trenutka, ko se odlepi od aviona, pa dokler ne konstatiraš da... "ta ne leti name".

Toda potem nastane tišina v pričakovanju juriša, kateremu je bombardiranje vedno le predigra. To pa so trenutki, ko imaš tako žalosten občutek popolne osamelosti, ki ga niti tovariši, ki leži s teboj v bunkerju, tesno ob tebi, ne more pregnati.

Pa tudi to mine, ko se med nizkim grmovjem na pobočju pred našimi položaji pokažejo najprej peresa, potem pa se jurčkom podobne zelene kape alpinov, ko zapojejo mitraljezi in se pomešajo klici "avanti ragazzi" z našim "stoj, drži ga, ne daj mu!"

In potem zopet tišina. Toda ne dolgo. Če se nismo pustili v protijuriši z Italijani, dvigamo glave iz bunkerjev, gledamo proti soslednjemu bunkerju in ko ga zagledamo, se veselo pozdravimo s tovariši, kakor da se nismo videli vsaj par dni. Kmalu pridejo na položaj mladinci iz bližnjih vasi. Prinašajo nam hrano. Zanimajo se za vsakega od nas in poleg glavne skrb — ali bomo obdržali položaj, jih najbolj zanima ali pride zvečer kdo na miting v vas. Včasih zapojemo, da se razlega prav do italijanskih jarkov. Proti večeru pa zavladajo na položaju tišina in prav različno slišimo klice italijanskih straž: "Chi va la?"

Potem pa se vse zopet pogreze v trdno spanje utrujenega borca. Nevidni in neslišni stoji stražarji na prednjih položajih. Skozi ozračje, ki so ga podnevi parale granate, se sliši le monotono brundanje cvrčkov.

Zjutraj pa spet vidiš sonce nad vrhovi Kapele in nam prinaša pozdrave z vzhoda. Sončni žarki prijetno grejejo ponoči prezeble ude.

Žito pa zori, klasje valovi in se pripogiba pod težo dozorevalojih zrn.

FOREWARNED IS FOREARMED... At a diagnostic clinic in Chicago the physician explains to the patient what the x-ray picture shows. If evidence of cancer is present prompt treatment by x-ray, radium or surgery will be recommended. Only through early detection and prompt treatment can cancer be conquered, American Cancer Society officials warn.

BARKA IN BRKINI

Franc Magajna

Vremski fantje so že od nek daj radi zahajali na Barko. To ni prav nič čudno, ljudje so dobri, dekleta so pa tako zala, da ni takih daleč na okoli. Tudi po več dni so včasih ostali tam.

Ob tej priliki, ki jo hočem povedati, je tudi Pikec ponavljal to staro lastnost vremskih fantov. Prišel je na Barko v nedeljo, ostal tam čez noč do ponedeljka in potem je sklenil, da počaka še torka. Bandal je po vasi, prepeval kakor sraka in pil kakor žaba. Prav za prav, največ je pil. Ko se je tretjega dne stemnilo, ga je mahoma obšla huda ljubezenska bolelost. Spomnil se je namreč, da ima mala Rozika strašno lepe oči in da je mila kakor sanje pomladanske noči.

Pikec je sklenil, da gre Roziko klicat. Pikec je pa tak — kar sklene, to tudi izvrši. Odšel je na Rozikino dvorišče. Ozrl se je sem in tja in ker ni našel lestve, je kar po trti splezal na latnik. Oh, ne bojte se! Dobro je vedel, za katerim okencem Rozika spančka.

Najprej je potrkal po šipi, enkrat, dvakrat, trikrat. Nobenega odziva. Rozika je spala in sanjala o cvetočih livadah. Potem je Pikec začel z medenimi besedami:

"Rozika, srček srebrni, k meni se obrni! Srček moj zlati, k meni se priklati!" Zopet nič. Pikec je malo pomislil in spoznal, da s takimi dragocenimi kovinami ne bo mnogo opravil. Krenil je na floro.

"Lilijca moja, pridri k meni, saj za trenutek! Daj, no, zlati moj nageljček, rozica moja!" Ni šlo. Rozika je bila tiha kakor miška.

Pikec se odloči za astronomijo.

"Rozika, ali veš, da si ti zarja mojega življenja? Sončece moje, ti si zvezda moje sreče. Kar bi bila zemlja brez srebrne lune, to sem jaz brez tebe. Tvoje oči so kakor svet jutranje daniče! Pridi in osreči mene, siromaka!" Rozika se ne oglasi. Mar je Rozika za Pikecovo trpljenje.

Pikec razmišlja in sklene, da se posluži zoologije, zlasti ornitologije.

"Rozika, verčička moja! Daj no, pokaži, da imaš toplo srčce! Zlati kanarček, mila sinčica, škrjanček moj ljubi, ptička rajska, grlica moja, divni golob-

ček pridri k oknu, da vidim svet tvojih očesi!"

Zaman, ves ta ptičji zbor ni mogel pripraviti Rozike, da bi se oglasila.

Pikec pa le ni obupal. Sklenil je, da se poskusi z mineralogijo.

"Rozika, daj, da vidim tvoji kristalni očesi! Daj, da se dotaknem tvojih ustnic, ki so zame več kot najdragocenejši rubini. Kakor iz alabastra so tvoje bele roke! Vsi biseri sveta niso tako lepi kakor tvoji zobčiki!"

Ni šlo pa ni šlo. Rozika se ni oglasila. Vsa hiša je bila mrtva kakor Aljažev stolp na Triglavu sredi zime. Če je kdo živ na južnem tečaju naše oble, bi se prej oglašil.

Pikec je obupal. Pikec je sklenil, da izvrši nekaj strašnega. Nekaj takega, da bo brezsrčna Rozika imela za vselej v spominu. Pikec je sklenil, da svoje srčne tegobe in bolesti, utopi v vodnjaku na dvorišču.

"Dobro, Rozika! Nikoli več me ne boš videla živega. Ničesar več ni vredno moje življenja. V štirno bom skočil, a tebi naj bodo posvečene poslednje moje besede. Zadnje ime, ki ga bom izpregovoril na tem svetu, bo tvoje ime, Rozika! Rozika, adijo!"

Se vedno nobenega odziva. Pikec je zdrknil po trti z latnika in se ozrl okoli. Njekje na dvorišču je opazil debelo bruno, na katerem so domači cepili drva. Pikec je bil normalen fant. Zavedal se je, da ima življenje nekaj vrednosti tudi brez Rozike. Ampak, da ne ostane v sramoti, je sklenil, da naj bruno izvrši samomor namesto njega. Dvignil je težki čok na rob vodnjaka. Precej napora je bilo treba.

Pikec je lovil sapo. Ko se je počutil dovolj močnega, je poslednjič zavpil:

"Rozika, adijo! Bodi srečna, Rozika! Zadnja moja misel je tebi, Rozika!"

Trenutek vse tiho, potem pa "štrbunk!" in zopet je bilo vse tiho.

Toda tišina je trajala le nekaj sekund. Hiša, ki je bila prej tako mrtva kakor Aljažev stolp na Triglavu sredi zime, je oživelala kakor po čudežu. Po vseh sobah so se kazale lučke. Za pol minute se odprejo s treskom hišna vrata in na dvorišče pribrzi Rozikin oče v samih spodnjicah in bos.

"Vražja pupa, zakaj se ne bi oglasila! Zdaj imamo tega vražjega Vremca v štirni! Da bi ga strela! Hudičeva mula, da se ni oglasila!"

S petrolejevo leščerbo je tekal okoli vodnjaka in svetil notri, da bi opazil nesrečnega samomorilca. Ko je napravil to krožno pot kakih dvajsetkrat in dvajsetkrat potopil svetilko v globino vodnjaka, je končno spoznal, kaj je na stvari. In ko je to spoznal, je tudi dal duška svojim občutkom.

"Da bi sedem in trideset tisoč milijonov namalanih strel zagrmelo vanj! Kaj ni vrgel noter tnal!"

Rozika je danes omožena, Pikec pa obira kotki nekje ob reki La Plati v Argentini. Najbrž se nobeden od njiju več ne spominja tega bridkega dogodka.

Razvoj perutinarstva

v vsej Jugoslaviji. Med petletko bo število perutnine doseglo 31.300.000. Na samo Srbijo odpade 16 milijonov živali in razen tega še na Vojvodino 6.600.000. Do 30. decembra je bila prirejena v Novem Sadu velika perutninska razstava, ki je prikazala, da perutinarstvo naglo napreduje ter da si je še zelo opomoglo po vojni.

Nova tovarna mavca pri Jajcu

V Volarih pri Jajcu je bila te dni dograjena najmodernejša tovarna mavca v Jugoslaviji.

Razen tovarniškega posloplja so zgradili tudi več drugih zgradb. Ob tovarni so zgradili poslopje uprave z laboratorijem in poslopje za delavnice in menzo, pa tudi dve stanovanjski hiši za novo delavsko kolonijo.

SPREMENBA NASLOVA

Cleveland, Ohio. — Naš zastopnik Anton Jankovič naznanja vsem tajnikom njegovih podpornih društev, klubov in kulturnih ustanov, da vzamejo na znanje in si zabeležijo njegov NOVI naslov in sicer: Anton Jankovič, 16108 Groveswood Ave., Cleveland 10, Ohio.

OHRANILI SMO NAŠE ŽITO

(JESEN LETA 1943 V GACKI DOLINI)

Sergej Epih

Bilo je na terenu klasičnih partizanskih borb med Italijani, četniki in ustaši na eni, in partizani — Primorci in Ličani — na drugi strani, na cesti pri Žuti Lokvi. Tam se cesta, ki prihaja iz Senja čez planinsko vasa Vratnik odcepi v dva kraka. Eden teče skozi Gacko dolino čez Otočec, mimo Plitvičkih jezer na Kordun in v Liko, a drugi zavije levo skozi Brinski klane pod Kapelo, mimo Ogulina skozi Barjano na Karlovec.

Spomladi leta 1943 bi mogli Žuto Lokvo upravičeno spremiti v "Rdečo Lokvo". Takrat je bila zemlja tam dobesedno prepojena s krvjo. Obstoje enot XIII. Primorsko-goranske divizije, ki jo je vodil junak iz španske vojne Veljko Kovačević, in tudi obstoj vsega tamkajšnjega ljudstva je bil odvisen od tega, ali nam bo uspelo popraviti žetev na osvobojenem teritoriju Brinske in Gacke doline, ki sta bili naši žitnici in osvobojeni že od aprila 1943. Ves ta čas so naši borci prebili v težkih korbah z Italijani in njihovimi kvizlinškimi slugami, ki so se iz Senja poskušali prebiti na naše osvobojeno ozemlje, nas potolči in ugrabiti našo žetev.

Borbe so postajale vedno hujše in so dosegle svoj višek tako po svoji krutosti, kot tudi po številu sil, ki jih je sovražnik pošiljal v boj tik pred padcem

fašizma. Proti eni naši, številčno šibki in slabo opremljeni brigadi je operirala skoraj vsa, v Senju nameščena divizija MURGE, podprta z aviacijo in celo z ladijsko artilerijo, ki nas je obstreljevala iz Senja. Vendar vsa ta ogromna sila, uporabljena na majhnem sektorju komaj 10 km, vsa udarna sila moderne divizije, ves ogenj njene artilerije, topov, minometov, mitraljezov in avionskih bomb ni mogel streti odpora par stotin naših borcev, ki so, kakor prikovani ob skale, kakor prirastli k rodni zemlji, zdržali do konca.

Dva momenta sta takrat silila sovražnika na tako uporne borbe. Prvič dejstvo, da smo v borbah od aprila dosegli vrsto vojaških in političnih uspehov in je postajal položaj italijanskih posadk v Primorju, posebnost, da smo po zavzetju važnega križišča Žute Loke, vedno bolj nesigurni, drugič pa ekonomski moment, ker so Italijani vedeli, da je naša najranjivejša točka. Zato so hoteli za vsako ceno prodreti na naše osvobojeno ozemlje ter žetev če že ne pobrati, vsaj uničiti.

Vendar smo izpolnili svojo nalogo. Žetev je bila ohranjena.

Kmalu po tistih borbah pa smo se začeli v celih kolonah spuščati v deželo naših sanj — k morju, v Senj. Italija je kapitulirala.

Za nami so bili hladni januarski dnevi in mrzle zimske noči, ko nas je burja, ki je pihala iz Senja, silila, da smo si iskali zavetja za skalami in v gozdovih. Prav v vsaki vasi je bil takrat sovražnik, a nam je bil dom le gozd in premočnim nebo odeda. Spominjam se noči, ko smo se plazili v bližino vasi, da bi strmeli v razsvetljena okna, ker so v nas vzbujala tako nedosegljive želje — soba, peč, kruh. Edina toplota nam je bil včasih skop žarek slabotnega zimskega sonca. Grela nas je borba — jurčiča kot na koto, neskončni premiki, ure in ure dolgi pohodi, ki so nas navadno pripeljali spet na isto mesto, a so bili potrebni, da bi preslepili sovražnika. Borba in spet borba. Mitraljezke cevi so bile včasih tako razgrete, da si se pošteno opekeli, če si nehote položil roko nanje, medtem ko je bilo kopito mrzlo, da se je koža lepila ob hladnem železu.

Sedaj pa je že drugače. Gospodarji smo precejšnje osvobojenega ozemlja. Brinjska dolina z Gornjim krajem, Gacka dolina z Otočcem, Drežnica z mnogimi vasi in žitnimi polji, to je danes partizanska zemlja. Naša brigada varuje mejo tega ozemlja, varuje žetev, varuje naš prvi partizanski kruh. Ob cerkvici sv. Duha, ki so ji italijanske granate odtrgale kupolo zvonika, na pobočju Škamnice sta vkopana dva bataljona naše brigade, medtem ko sta dva v rezervi. Pred nami je nekaj deset metrov položnega pobočja, potem pa široka državna cesta,

"PROSVETA"

2657 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem.....19.....

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomoč, nas izkoj obvestite, da se izta popravi Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrži. dršave in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolice je.....\$8.50
1 tednik in.....6.80	1 tednik in.....6.80
2 tednika in.....5.80	2 tednika in.....7.10
3 tednike in.....4.40	3 tednike in.....6.90
4 tednike in.....3.20	4 tednike in.....4.70
5 tednikov in.....2.00	5 tednikov in.....3.50

Za Evropo je.....\$11.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v plam in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetu se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov
Pošanjilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravitelju lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravitelj znati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....Ustavite tednik in ga prišlite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Kadar se prepletite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!